МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

DOI 10.18524/2304-1587.2018.2(33).146682
УДК 341.29

Я. С. Бенедик
кандидат юридичних наук
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
кафедра міжнародного права
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

ПРАВОВА ПРИРОДА ТА МІСЦЕ МІЖНАРОДНОГО АГЕНТСТВА З ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В ОРГАНІЗАЦІЙНОМУ МЕХАНІЗМІ СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Стаття присвячена висвітленню передумов створення та еволюції Міжнародного агентства з відновлюваної енергетики. Надається загальна характеристика його інституційної будови та основних напрямів діяльності організації на сучасному етапі. Акцентується увага на політико-правовій сутності Агентства, з огляду на положення статуту та специфіку функцій, які на нього покладаються. Робиться висновок про те, що, незважаючи на насамперед «епістемологічне» спрямування діяльності організації, її вплив на розвиток відносин у сфері відновлюваної енергетики утім набуває відчутного практичного виміру, зокрема, завдяки впровадженню численних децентралізованих, діагональних ініціатив та проектів, залученню до співпраці різноманітних урядових та неурядових акторів.

Ключові слова: відновлювані джерела енергії, міжнародне співробітництво, міжнародна організація, «м'яка» міжнародна організація.

Постановка проблеми. На сучасному етапі інституційний механізм міжнародного співробітництва у сфері відновлюваної енергетики являє собою складну систему організацій універсального, регіонального та трансрегіонального характеру, міжурядових органів, програм та форумів, які у свою чергу слугують осередком кооперації не лише держав, але й інших міжнародних акторів, що обумовлює появу новітніх форматів співпраці, спрямованих на стрімке нарощення потенціалу відновлюваної енергетики на тлі досить нестабільної позиції міждержавного співтовариства стосовно перспективності відповідних ініціатив.

Водночас гетерогенність та полісуб'єктність зазначеного інституційного комплексу, виступаючи індикатором сталої зацікавленості міжнародної спільноти щодо пошуку інструментів та засобів вирішення проблем глобального характеру, об'єктивується у різновекторних формах кооперації, що зрештою може негативно позначатися на сукупній ефективності співробітництва у сфері сталої енергетики.

У відповідній ситуації успішність взаємодії різноманітних учасників міжнародних відносин залежатиме від існування авторитетного організаційного осередку, здатного виступати не стільки форумом колективного прийняття політичних рішень урядами зацікавлених держав, скільки центром обміну передовим досвідом та знаннями, що у сферах співпраці, які відзначаються інноваційним характером, матиме вирішальне значення для забезпечення продуктивності реалізації численних ініціатив на різних рівнях їхнього впровадження. Усе це обумовлює значний інтерес практиків та науковців до такої організації, як Міжнародне агентство з відновлюваної енергетики (IRENA), особливостей її міжнародного статусу та потенціалу стосовно налагодження дієвого діалогу між усіма зацікавленими сторонами. Відтак, **мета роботи** полягає у визначенні передумов заснування, еволюції, особливостей повноважень та функцій, організаційної структури та сучасного стану взаємодії IRENA з державами, іншими міжнародними організаціями, неурядовими інституціями та публічно-приватними партнерствами у контексті просування та широкомасштабного впровадження використання відновлюваних джерел енергії.

Стан дослідження. У вітчизняній та зарубіжній міжнародно-правовій доктрині вивченню різних аспектів відповідної проблематики присвячені роботи С. Д. Білоцького, М. В. Башун, Т. М. Анакіної, А. О. Кориневича, Т. Вельде, Т. Ван де Граафа, С. Брюса, К. Реджвелл, Й. Урпелайнена та інших.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні видається можливим виокремити низку факторів, які обумовили інтернаціоналізацію відносин у сфері відновлюваної енергетики. Загалом цьому процесу сприяли нафтові кризи 70-х років XX століття, що продемонстрували критичну залежність європейських держав від викопних джерел енергії. Крім того, виняткове значення мало впровадження міжнародних інструментів правового регулювання відносин у сфері охорони навколишнього середовища. До того ж у світлі доктрини сталого розвитку, що на завершення 80-х років [1] міцно вкоренилася у міжнародну свідомість й призвела до формування якісно нової парадигми комплексного сприйняття та реагування на проблеми екологічного, економічного та соціального порядку, налагодження ефективного співробітництва щодо розвитку відновлюваної енергетики могло серед іншого слугувати елементом складної системи заходів у контексті протидії змінам клімату, нерівномірності економічного розвитку, гарантування регіональної та локальної енергетичної безпеки. У цьому контексті поряд з виробленням політико-правої бази, на якій би могли ґрунтуватися відповідні заходи, виникла потреба в започаткуванні інституції, діяльність якої була б присвячена проблематиці відновлюваної енергетики.

Так, видається можливим виокремити три умовні етапи, що опосередкували багаторічний процес створення Міжнародного агентства з відновлюваної енергетики. Перший етап (поч. 1980-х – поч. 1990-х років), який загалом можливо охарактеризувати як період зародкової інституціоналіза-

ції спорадичних міжурядових ініціатив у сфері відновлюваної енергетики, позначився створенням у 1982 році Комітету з розвитку й використання нових та відновлюваних джерел енергії, інтегрованого в структуру Економічної та соціальної ради й підзвітного Генеральній Асамблеї ООН [2]. Започаткування відповідного органу обумовлювалося необхідністю забезпечення якнайшвидшого впровадження положень Програми дій з розвитку й використання нових і відновлюваних джерел енергії, затвердженої напередодні державами на однойменній Конференції ООН у Найробі [3]. Зокрема, Програма мала слугувати забезпеченню сталого економічного та соціального розвитку насамперед країн, що розвиваються, завдяки переходу до парадигми економічного розвитку, заснованого на відновлюваних джерелах енергії. Утім положення Програми так і не вдалося реалізувати. Зокрема, відповідно до підготовленої в 1992 році доповіді Групи експертів ООН у сфері сонячної енергетики задля навколишнього середовища та розвитку (United Nations Solar Energy Group for Environment and Development), безрезультатність закріплених у Програмі ініціатив насамперед обумовлювалася відсутністю належної підтримки урядів держав-членів ООН, натомість акцентувалася увага на необхідності започаткування організації у сфері відновлюваної енергетики, яка, зважаючи на попередній досвід Комітету, мала стати єдиним центром кооперації національних органів держав та міжнародних інституцій [4].

У 1992 році Комітет у контексті затверджених Генеральною Асамблеєю загальних заходів щодо активізації діяльності ООН в економічній, соціальній та суміжних сферах було перейменовано на Комітет з нових та відновлюваних джерел енергії та енергетичних ресурсів у цілях розвитку [5], останній же в 1998 році було трансформовано в Комітет з енергетики та природних ресурсів для розвитку [6]. Зазначені події обумовили виникнення ситуації, за якої на кінець 90-х років не існувало жодного міжурядового органу, який би на постійних засадах здійснював діяльність у сфері відновлюваної енергетики. Ситуація залишалася незмінною до другої половини 2000-х років, цей період, починаючи з 1992 року, можливо визначити в якості другого етапу в історії створення IRENA, який загалом на тлі універсального визнання значущості відновлюваної енергетики у якості ключового елемента досягнення цілей сталого розвитку [7] відзначався так званим інституційним вакуумом, зважаючи на неспроможність існуючих на той час організацій здійснювати відчутний вплив на розвиток зазначеної сфери.

Урешті-решт завдяки ініційованим Німеччиною численним раундам двосторонніх переговорів та висунутої на Вашингтонській конференції з відновлюваної енергетики у 2008 році ініціативи щодо створення Міжнародного агентства з відновлюваної енергетики [8], ідея заснування організації нарешті знайшла належну міжурядову підтримку й практичне втілення, що серед іншого пояснювалося загостренням проблем енергетичної безпеки, рекордним зростанням цін на нафту та появою нових загроз, пов'язаних зі змінами клімату [9, с. 162]. Подібна ситуація також обумовлювалася нездатністю Міжнародного енергетичного агентства переформатувати свою діяльність так, щоб відповідати новітнім потребам «елітного клубу» держав-членів в енергетичному секторі [10, с. 15]. Саме ці події ознаменували початок третього етапу, який завершився набранням чинності та відкриттям першої робочої сесії Агентства.

Ідейним підґрунтям для провадження подальшого переговорного процесу став розроблений у 2001 році Європейською асоціацією з відновлюваної енергетики «Меморандум про заснування Міжнародного агентства з відновлюваної енергетики» [11], що являв собою переосмислення більш раннього проекту «Меморандуму про заснування агентства з сонячної енергетики» 1990 року [12]. У той час, як проект-попередник був приречений залишитися ініціативою на папері, зважаючи на безрезультатність багаторічних переговорів, що проводилися на рівні ООН за участі Європейського Союзу, інших зацікавлених міжурядових та неурядових організацій, Меморандум 2001 року надав імпульсу наступним ініціативам у цій сфері й був покладений в основу базових положень установчого договору IRENA.

Вже у квітні 2008 року в Берліні було проведено Першу підготовчу конференцію, на якій держави-учасниці погодили концептуальні положення статутного документа IRENA, визначивши загальні цілі, структуру та порядок формування бюджету організації [13]. Остаточний текст договору було узгоджено представниками держав у жовтні 2008 року на Другій підготовчій конференції [14], урочисте підписання Статуту організації відбулося 26 січня 2009 року на конференції в Бонні [15]. При цьому повноваження щодо реалізації попередніх організаційних заходів у перехідний період покладалися на спеціальну Підготовчу комісію, завдяки зусиллям якої 4 квітня 2011 відбулося відкриття першої робочої сесії Асамблеї IRENA, що ознаменувало початок фактичної роботи організації [16, с. 11-16].

Наразі штаб-квартира Агентства на підставі укладеного з урядом Об'єднаних Арабський Еміратів договору [17] розташована в місті Абу-Дабі, й таким чином IRENA є першою міжурядовою організацією, адміністративний центр якої розташований на Середньому Сході [18]. У цьому контексті додаткової уваги заслуговує те, що незважаючи на значення, яке відіграє традиційна енергетика в економіці ОАЕ, ця держава надає активну підтримку сталим енергетичним проектам, а також забезпечує надходження необхідних ресурсів для впровадження відповідних ініціатив у межах Фонду Організації країн-експортерів нафти зі сталого розвитку (OFID) [19].

Аналіз положень Статуту організації, у першу чергу змісту його Преамбули, дозволяє зробити висновок, що, створюючи Агентство, держави-засновниці прагнули досягнути цілком конкретної мети, а саме всебічного сприяння використанню відновлюваної енергії на світовому та регіональному рівнях. Означена мета об'єктивується у низці специфічних глобальних цілей, насамперед в економічній, енергетичній та екологічній сферах, зокрема: забезпечення економічного зростання у межах концепції «сталого розвитку», зміцнення енергетичної безпеки, зниження рівня згубного впливу використання викопних енергоджерел на довкілля, здійснення поступового переходу до низьковуглецевої «зеленої» економіки, підтримка економічного розвитку та ліквідація енергетичної бідності держав, що розвиваються (особливо – віддалених та острівних), серед іншого через децентралізацію їхнього доступу до енергії. Також у Преамбулі договірні сторони висловили намір, з метою досягнення вказаних цілей в діяльності Агентства, спонукати до плідної співпраці не тільки держав-членів, але й інші організації.

Водночас стаття II Статуту встановлює головне завдання Агентства, відповідно до якого останнє «повинне сприяти якомога ширшому розпов-

сюдженню, впровадженню та сталому використанню всіх форм відновлюваної енергії». Беручи на себе роль центра прогресивного досвіду у сфері технологій відновлюваної енергетики, IRENA у якості посередника та «каталізатора» спрямовує зусилля на розповсюдження ефективних практик та стратегій, надає державам необхідну підтримку щодо різних аспектів впровадження відновлюваної енергетики на національному рівні, а також допомагає їм «отримувати вигоди від ефективного розвитку та передачі відповідних технологій та інформації» (ч. "A" ст. IV Статуту).

Різноспрямовану діяльність Агентства, здійснювану з метою реалізації покладених на нього завдань, можна класифікувати за функціональним критерієм, розподіливши на такі групи: а) співробітництво з державами та організаціями; б) аналітична та моніторингова діяльність щодо стратегій і практик використання відновлюваних джерел енергії; в) інформаційна підтримка та консультування; г) стимулювання досліджень у сфері відновлюваної енергетики; д) обмін досвідом та технологіями [20, с. 256].

Агентство складається з трьох основних органів: Асамблеї – найвищого органу, що приймає рішення, з одним представником від кожної держави-члена; підпорядкованої Асамблеї Ради, що включає 21 державу-члена, які обираються на 2 роки за принципом ротації; та Секретаріату, який забезпечує адміністративну та технічну підтримку Асамблеї та Ради (ст. ст. VIII–XI Статуту). Крім того, в IRENA діють окремі підрозділи і центри, функціональне призначення яких полягає у підтримці ефективної роботи організації та, зокрема, розробка і реалізація його програм та проектів[1] [21]. На особливу увагу заслуговує створений у жовтні 2011 року і розміщений у Бонні Інноваційно-технологічний центр, оскільки саме на нього, як головний осередок накопичення прогресивних знань та практик в означеній сфері, покладено функції з розробки так званих «дорожніх карт» – системи практичних рекомендацій стосовно запровадження інноваційних технологій відновлюваної енергетики на національному та регіональному рівнях [22].

Значну увагу багатьох науковців у контексті дослідження правового статусу та сутності Агентства привертає питання компетенції IRENA, яка, виходячи із власних статутних положень, зобов'язана діяти виключно з урахуванням пріоритетності національних інтересів держав-учасниць, що є характерним для багатьох міжнародних організацій, та, водночас, не наділена ні повноваженнями встановлювати міжнародно-правові зобов'язання щодо досягнення конкретних кількісних або якісних цільових показників використання відновлюваних джерел енергії, ні правом ініціювати створення такого облігаторного механізму у межах будь-якого міжнародного договору у цій сфері [23, с. 363-364]. Така позиція Агентства дає підстави, з одного боку, дійти висновку про обмеженість його потенціалу в якості ефективного осередку координації та безпосереднього формування національних політик щодо відновлюваних джерел енергії [24, с. 96-97], а з іншого – припускати, що багато у чому саме спрямованість мандату організації переважно на «технічні» цілі сприяє уникненню серйозних суперечностей між державами-учасницями, наявному стрімкому зростанню членського складу та розширенню глобального впливу IRENA [25, с. 123].

[1] До підрозділів IRENA належать: Інноваційно-технологічний центр, Підрозділ стратегічного управління та виконавчого керівництва, Центр знань, політики та фінансів, Підрозділ з підтримки держав та партнерства, Підрозділ адміністративних та управлінських служб.

Втім, у будь-якому разі через означену обмеженість повноважень цілком виправданим є твердження стосовно «м'якості» мандату Агентства [9, с. 165], що, у свою чергу, може безпосередньо наштовхнути на думку про «м'якість» самої IRENA.

Так, «м'яким» міжнародним організаціям притаманна низка ключових ознак, а саме: а) заснування переважно шляхом прийняття «м'якого» акту, наприклад, заключного документу конференції, а не укладення класичного «статутного» міжнародного договору; б) відсутність традиційної внутрішньої організаційної будови; в) акти (рішення) організації містять не стільки правові, скільки політичні зобов'язання, а процес їхнього ухвалення відрізняється «горизонтальністю» і є результатом проведення спеціальних самітів, конференцій учасників таких інституцій [26, с. 59-66]. Отже, припущення щодо «м'якості» Агентства є непереконливим та безпідставним, оскільки IRENA, хоча й обмежена у можливості приймати юридично обов'язкові акти, не набуло всіх характерних для «м'яких» міжнародних організацій рис.

Незважаючи на досить короткий строк існування Агентства (заснувано у 2009 році), чисельність його членського складу зазнала безпрецедентного зростання. Наразі вона включає 183 країни (159 членів та 24 держави-кандидати), серед яких також Китайська Народна Республіка, Сполучені Штати Америки та Російська Федерація [27] – одні з найбільших світових емітентів парникових газів. Стрімкість збільшення кількості держав-учасниць на думку науковців обумовлена (крім згаданої вище «м'якості мандату») відкритістю[1] для вступу будь-якої держави-члена ООН та тим, що членство дозволить державам потенційно отримати низку переваг [9, с. 165].

Так, з одного боку, більш розвинені держави отримають можливість значного впливу у секторах відновлюваної енергетики менш розвинених, які у свою чергу певною мірою залежатимуть від експертної, інформаційної та технічної підтримки IRENA, що хоча і не здійснює безпосередню фінансову підтримку, надає країнам з потужною економікою широкі можливості реалізації власних проектів та технології на перманентно зростаючому глобальному ринку. З іншого боку, оскільки запровадження технологій використання відновлюваних джерел енергії у національні енергетичні системи сприятиме вирішенню таких критично важливих проблем, як нестабільність або відсутність енергопостачання, залежність від імпорту енергоносіїв, виникнення екологічних катастроф, зумовлених використанням викопних видів палива тощо, менш розвинені, наприклад, ізольовані, віддалені чи острівні держави також будуть зацікавлені у тісній співпраці в межах діяльності Агентства, що, зокрема, також забезпечить останнім стабільний та гарантований доступ до інформації, знань та досвіду, експертної підтримки, а також отримання вигоди від технологічного обміну

[1] Так, наприклад, у порівнянні з Міжнародним енергетичним агентством, діяльність якого охоплює всі типи енергії, проте відкритого тільки для держав-членів ОЕСР; Міжнародним агентством з атомної енергії, членство в якому може набути будь-яка держава, однак сфера діяльності якого охоплює той тип енергії, до якого більшість з них доступу не має; Організацією держав-експортерів нафти, членський склад якої обмежений виняткова країнами, що є великими виробниками нафти; Міжнародне агентство з відновлюваної енергетики відкрите для приєднання будь-якою державою, а його діяльність концентрується на тих типах енергії, що є потенційно доступними для кожної з них. Див.: [28, с. 348].

та потенційного фінансування національних секторів відновлюваної енергетики [9, с. 165-166].

Визначена статутними положеннями спрямованість діяльності IRENA конкретизується у спеціальних одно- чи дворічних робочих програмах, які затверджуються Асамблеєю. У перші роки свого існування Агентство концентрувало увагу на реалізації власних функцій за трьома тематичними напрямами: 1) управління знаннями (інформацією) та технічним співробітництвом з метою створення бази знань і заохочення регіональної та глобальної співпраці щодо розвитку відновлюваних енергетичних технологій; 2) надання консультацій та нарощування потенціалу задля підвищення здатності країн до розробки та реалізації ефективної політики у сфері відновлюваної енергетики, а також створення необхідного фінансового, інституційного та людського потенціалів для швидкого впровадження відновлюваних джерел енергії; 3) інноваційна та технологічна підтримка конкурентоспроможності відновлюваної енергетики на енергетичних ринках і надання відповідної допомоги урядам стосовно інноваційних стратегій та створення механізмів і технології ефективного використання відновлюваних джерел енергії [29].

Згодом перелік було значно розширено та уточнено, і відповідно до дворічної робочої програми на 2016-2017 рр. він охоплював вже шість окремих тематичних напрямів: 1) планування переходу до відновлюваних джерел енергії з метою успішної трансформації енергетичних систем держав задля досягнення національних цілей, просування стратегій зі скорочення обсягів глобальних викидів та підвищення енергетичної безпеки; 2) підтримка процесів інвестування та розвитку через удосконалення політичних основ та створення сприятливих ринкових умов для прискореного впровадження відновлюваних джерел енергії; 3) сприяння подоланню бідності, у тому числі енергетичної, за рахунок забезпечення відкритого доступу до відновлюваних джерел енергії; 4) забезпечення регіональної інтеграції енергетичних систем зі збільшенням у них частки відновлюваних джерел енергії; 5) допомога у трансформації енергосистем острівних держав та віддалених районів із залученням ефективних відновлюваних енергетичних технологій; 6) акумулювання інформації про відновлювані джерела енергії, технології та стратегії їх використання, ціноутворення, фінансування та забезпечення відкритого доступу до неї тощо [21, с. 5]. За вказаними тематичними кластерами сьогодні Агентством запроваджується низка інноваційних сталих енергетичних проектів, що реалізуються на універсальному, регіональному та субрегіональному рівнях, комбінуючи ініціативи зацікавлених держав, юридичних, фізичних осіб і їхніх об'єднань.

Так, задля забезпечення розширення інтеграції економічно ефективної відновлюваної енергетики до національних енергетичних систем, сприяння транскордонній торгівлі та формування регіональних ринків відновлюваної енергії IRENA було започатковано проект «Коридор чистої енергії». Наразі відповідна ініціатива охоплює три субрегіони: африканський (для держав Південно- та Східноафриканської енергетичних систем) [30], західноафриканський (у межах Економічного співтовариства країн Західної Африки) [31] та центральноамериканський (для держав Системи центральноамериканської інтеграції) [32]. Програма в межах кожного з регіонів реалізується відповідно до індивідуального робочого плану й спрямовується на імплементацію національних умов та рамок, необхідних для

забезпечення своєчасного надходження фінансових ресурсів для існуючих проектів, виявлення та розробку економічно ефективних варіантів використання відновлюваних джерел енергії, забезпечення сукупного приросту долі відновлюваної енергетики в системі електропостачання, гарантування належної синергії з регіональними ініціативами, підвищення політичної підтримки та обізнаності громадськості.

Крім цього, на Кліматичному саміті 2014 року з метою забезпечення енергетичного переходу для малих острівних держав, що розвиваються, було запроваджено ініціативу (Small Island Developing States Lighthouses Initiative), спрямовану на впровадження цілісного підходу до вирішення відповідної проблематики, якою би враховувалися усі релевантні елементи, включаючи належні політичні ініціативи, аналіз стану ринків, технологій із загальною спрямованістю на нарощування потенціалу галузі сталої енергетики. Таким чином, до 2020 року планується залучити фінансування в розмірі 500 млн. дол., необхідних для енергетичної трансформації острівних держав, забезпечити приріст 100 мегават сонячних фотовольтаїчних та 20 мегават вітроенергетичних потужностей, впровадження численних проектів у сфері малої гідроенергетики, геотермальної енергії та енергії океанів, гарантувати розробку дорожніх карт з відновлюваної енергетики усіма державами-учасницями [33].

Агентством також запроваджено комплекс спрямованих на підтримку та сприяння реалізації сталих енергетичних проектів допоміжних платформ, зокрема, Глобальний атлас (Global Atlas), Навігатор проектів (Project Navigator) та Ринок сталої енергетики (Sustainable Energy Marketplace). Глобальний атлас є наразі найбільшим інформаційним ресурсом й використовується для ідентифікації користувачами потенційних проектів. Розробниками проектів повсюдно використовуються ресурси Навігатору проектів задля підвищення привабливості та перспективності їхніх проектних планів [34, с. 25]. У свою чергу такі проекти потрапляють до бази Ринку сталої енергетики, що дозволяє спростити їхній доступ до фінансових установ та надавачів послуг незалежно від їхнього місцезнаходження. Відповідні інструменти активно використовуються для впровадження як численних незалежних проектів, так і тих ініціатив, що реалізуються під егідою IRENA за підтримки Абудабійского фонду розвитку [35].

Сьогодні найбільш масштабною експертно-аналітичною ініціативою Агентства є Дорожня карта для відновлюваних джерел енергії до 2030 року (Remap 2030). Завдяки мережі національних експертів програма консолідує національні енергетичні та кліматичні плани, деталізовану локальну технологічну інформацію у єдиному інформаційному осередку. Таким чином, Remap забезпечує можливість прогнозування потенційних шляхів енергетичної трансформації, охоплюючи численні географічні регіони, сектори та тематичні кластери. Станом на початок 2018 року проект охоплює 70 держав, на які припадає близько 90% глобального енергоспоживання, що дозволяє Агентству та його членам отримувати доступ до найактуальнішої інформації та найбільш прогресивної національної практики впровадження та стимулювання розвитку відновлюваної енергетики. Незважаючи на те, що до останнього часу програма концентрувалася на середньострокових перспективах (до 2030 року) універсального, регіонального й національного розвитку сталої енергетики, планується, що в наступний програмний

цикл роботи Агентства відповідний аналіз включатиме огляд перспектив відновлюваної енергетики й до 2050 року [34, с. 7-8].

Задля підтримання сталої комунікації та практичної взаємодії з іншими міжнародними організаціями Рада Агентства за попереднього схвалення Асамблеєю наділяється повноваженням приймати спеціальні договори від імені організації. Наразі Агентством укладено низку угод про партнерство (Міжнародне енергетичне агентство, Секретаріат Латиноамериканської енергетичної організації) та меморандумів про взаєморозуміння (Європейська економічна комісія ООН, Мережа REN-21, Партнерство з відновлюваної енергетики та енергоефективності).

Висновки. Незважаючи на те, що Міжнародне агентство з відновлюваної енергетики являє собою міжнародну міжурядову організацію переважно «епістемологічного» спрямування, така специфіка діяльності Агентства не зводиться винятково до «теоретичного» асистування його державам-членам, а набуває цілком відчутного практичного виміру, що досягається, серед іншого, завдяки широкому залученню до співпраці численних міжурядових та неурядових акторів. Таким чином, на сьогодні IRENA поступово набуває значення авторитетного центру, який опосередковує співробітництво зацікавлених сторін на міжурядовому, транс- та субнаціональному рівнях. Завдяки цьому організації вдається забезпечувати ефективне впровадження різних за масштабом та регіональним охопленням проектів у сфері відновлюваної енергетики навіть у тих ситуаціях, у яких проурядова підтримка сталих енергетичних ініціатив фактично відсутня.

Список літератури

1. Развитие и международное экономическое сотрудничество: проблемы окружающей среды. Доклад Всемирной комиссии по вопросам окружающей среды и развития A/42/427 от 4 августа 1987 года. URL: http://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf (дата звернення: 15.10.2018).
2. Immediate implementation of the Nairobi Programme of Action for the Development and Utilization of New and Renewable Sources of Energy, Resolution adopted by the General Assembly A/RES/37/250, 21 December 1982. URL: http://www.un.org/documents/ga/res/37/a37r250.htm (дата звернення: 15.10.2018).
3. United Nations Conference on New and Renewable Sources of Energy, Resolution adopted by the General Assembly A/RES/36/193, 17 December 1981. URL: http://www.un.org/documents/ga/res/36/a36r193.htm (дата звернення: 15.10.2018).
4. Solar Energy: A Strategy in Support of Environment and Development. URL: http://unesdoc.unesco.org/images/0009/000948/094869eb.pdf (дата звернення: 15.10.2018).
5. Перестройка и активизация деятельности Организации Объединенных Наций в экономической, социальной и смежных областях. Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей A/RES/46/235 от 20 июля 1992 г. URL: http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/RES/46/235 (дата звернення: 15.10.2018).
6. UN Economic and Social Council Resolution 1998/46 Further measures for the restructing and revitalization of the United Nations in the economic, social and related fields: 31 July 1998. URL: http://www.un.org/documents/ecosoc/ res/1998/eres1998-46.htm (дата звернення: 15.10.2018).
7. Повестка дня на XXI век: Принята Конференцией ООН по окружающей среде и развитию, Рио-де-Жанейро, 3-14 июня 1992 года. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/agenda21_ch9.shtml (дата звернення: 15.10.2018).
8. A summary report of the Washington International Renewable Energy Conference 2008. *WIREC 2008 Ministerial Bulletin.* 2008. Vol. 95. № 8. 14 p. URL: http://www.iisd.ca/download/pdf/sd/ymbvol95num8e.pdf (дата звернення: 15.10.2018).

9. Urpelainen J. The International Renewable Energy Agency: a success story in institutional innovation? / J. Urpelainen, T. Van de Graaf. *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*. 2015. Vol. 15. Issue 2. P. 159-177.
10. Van de Graaf T. Fragmentation in Global Energy Governance: Explaining the Creation of IRENA. *Global Environmental Politics*. 2013. Vol. 13. Issue 3. P. 14-33.
11. Memorandum for the Establishment of an International Renewable Energy Agency: by EUROSOLAR, the European Association for Renewable Agency, 2001. URL: http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=memorandum% 20for%20%20the%20establishment%20of%20an%20international%20solar%20energy%20agency%20(isea)&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CDsQFjAB&url=http%3A//www.hermannscheer.de/en/images/stories/pdf/irena_memorandum.pdf&ei=DDzPUN7IB-iH4gTC1oDwBg&usg=AFQjCNG5GZOV4jmNKVIIzBEZDccR _ilb5g&bvm=bv.1355325884,d.bGE (дата звернення: 15.10.2018).
12. EUROSOLAR Memorandum for the Establishment of an International Solar Energy Agency (ISEA). The Yearbook of Renewable Energies, 1992. Actions, Events, Initiatives. H. Scheer (Editor-in-Chief); EUROSOLAR; UNESCO; CEC. Bochum: Ponte Press, 1992. p. 345.
13. Chair's Conclusions: Preparatory Conference for the Foundation of IRENA: 11th April 2008, Berlin. URL: https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/About-IRENA/First-Preparatory-Conference/IRENA _ChairsConclusions_EN.pdf?la=en&hash=1969FC93004AF9469222D8E9C629630EC3700D05 (дата звернення: 15.10.2018).
14. Chair's Conclusions: Final Preparatory Conference for the foundation of IRENA: 23-24 October 2008, Madrid, Spain. URL: http://www.oie-res.me/uploads/archive/Chairs_conclusions_Final_Prep_Con.pdf (дата звернення: 15.10.2018).
15. Statute of the International Renewable Energy Agency (IRENA), IRENA/FC/Statute, 26 January 2009, Bonn. URL: https://www.state.gov/ documents/organization/179955.pdf (дата звернення: 15.10.2018).
16. The Long Road to IRENA. From the Idea to the Foundation of the International Renewable Energy Agency: Documentation, 1990-2009 / EUROSOLAR, World Council for Renewable Energy (WCRE). Bochum: Ponte Press, 2009. 137 p.
17. Headquarters Agreement between the Government of the United Arab Emirates and the International Renewable Energy Agency: June 03 2012. URL: https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/About-IRENA/HQ_Agreement/HQA_English_signed.pdf?la=en&hash=1786DB118BD8A51 F2E7E4E96D0BEC091FEF3BD52 (дата звернення: 15.10.2018).
18. The International Renewable Agency (IRENA) at home in Masdar City. URL: https://masdar.ae/en/intiatives/detail/welcome-irena#masdar-city (дата звернення: 15.10.2018).
19. The State of OFID: Farewell Speech of OFID Director-General Suleiman J Al-Herbish. URL: http://www.ofid.org/Portals/0/Publications/Special%20 Publications/OFID_DG_MC_statement_2018.pdf (дата звернення: 15.10.2018)
20. Wright G. The International Renewable Energy Agency: A Global Voice for the Renewable Energy Era? *Renewable Energy Law and Policy Review*. 2011. № 4. P. 251-268.
21. Work Programme and Budget for 2016-2017. International Renewable Energy Agency. Sixth session of the Assembly, Abu Dhabi, 16-17 January 2016. 83 p. URL: https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/About-IRENA/Assembly/Sixth-Assembly/A_6_4_Work-Programme-and-Budget-2016-2017.pdf (дата звернення: 15.10.2018).
22. Official opening of the IRENA Innovation and Technology Centre (IITC), Bonn. URL: http://www.irena.org/newsroom/articles/2011/Sep/Official-opening-of-the-IRENA-Innovation-and-Technology-Centre-IITC-Bonn (дата звернення: 15.10.2018).
23. The Oxford Handbook of International Climate Change Law / Edited by K. R. Gray, R. Tarasofsky, C. P. Carlarne. Oxford : Oxford University Press, 2016. 800 p.
24. Бенедик Я. С. Організаційно-правовий механізм міжнародного співробітництва у сфері використання відновлюваних джерел енергії: дис. … канд. юрид. наук : 12.00.11 – міжнародне право. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: б. в., 2016. 258 с.

25. Lanshina T. The Global Governance of Renewable Energy: International Trends and Russia / T. Lanshina, V. Barinova. *International Organisations Research Journal.* 2017. Vol. 12. No. 1. P. 110-126. URL: https://www.researchgate.net/publication/316533280_The_Global_Governance_of_Renewable_Energy_International_Trends_and_Russia (дата звернення: 15.10.2018).
26. Di Stasi A. About Soft International Organizations. *Evolutions in the Law of International Organizations / edited by R. Virzo, I. Ingravallo; General Introduction by N. Blokker.* 2015. 574 p. P. 44-69.
27. IRENA membership. URL: http://www.irena.org/irenamembership (дата звернення: 15.10.2018)
28. Overland I. A Place in the Sun? IRENA's position in the global enegy governance landscape / J. Overland, G. Reischl. *International Environmental Agreements.* 2018. Vol. 18 (3). P. 335-350.
29. Decision regarding the Work Programme and Budget for 2011, A/1DC/8, 10 July 2011. URL: http://irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/About-IRENA/Assembly/First-Assembly/A_1_DC_8.pdf (дата звернення: 15.10.2018).
30. IRENA Communique on the Africa Clean Energy Corridor: Africa Clean Energy Corridor Ministerial, Abu Dhabi, United Arab Emirates, 17 January 2014. URL: https://irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Regional-Group/Africa/ IRENA_ACEC_Communique_2014.pdf (дата звернення: 15.10.2018).
31. West Africa Clean Energy Corridor URL: http://www.irena.org/ cleanenergycorridors/West-Africa-Clean-Energy-Corridor (дата звернення: 15.10.2018).
32. Clean Energy Corridor of Central America (CECCA) Strategy. URL: http://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Clean-Energy-Corridors/CECCA-Strategy-Document-Final--22-9-2015.pdf?la=en&hash=7E729C9B11024 B38787490EDBAACDA720706CADD&hash=7E729C9B11024B38787490 EDBAACDA720706CADD (дата звернення: 15.10.2018).
33. Accelerating the Energy Transition on Islands. URL: https://islands.irena.org/-/media/Files/IRENA/Sids/IRENA_SIDS_Lighthouses_2018.ashx (дата звернення: 15.10.2018).
34. Work Programme and Budget for 2018-2019: Report of the Director-General, Abu Dhabi? 14 January 2018. URL: http://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Remember/Assembly/Eighth-session-of-the-Assembly/ A_8_ 4_WPB-2018-2019.ashx?la=en&hash=FCA9C24143CBBD5F71756EFB2 A9B3 C18B5C941E2&hash=FCA9C24143CBBD5F71756EFB2A9B3C18B5 C941E2 (дата звернення: 15.10.2018).
35. IRENA / ADFD Project Facility. URL: http://adfd.irena.org/facility.aspx (дата звернення: 15.10.2018).

Стаття надійшла до редакції 25.10.2018

Я. С. Бенедик
Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого,
кафедра международного права
ул. Пушкинская, 77, Харьков, 61024, Украина

ПРАВОВАЯ ПРИРОДА И МЕСТО МЕЖДУНАРОДНОГО АГЕНТСТВА ПО ВОЗОБНОВЛЯЕМОЙ ЭНЕРГЕТИКЕ В ОРГАНИЗАЦИОННОМ МЕХАНИЗМЕ СОТРУДНИЧЕСТВА ГОСУДАРСТВ В СФЕРЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ

Резюме

Статья посвящена освещению предпосылок создания и эволюции Международного агентства в сфере возобновляемой энергетики. Дается обобщённая характеристика его институциональной структуры и основных направлений деятельности организации на современном этапе. Акцентируется внимание на политико-правовой сущности Агентства, с оглядкой на положения устава и специфику функций, которые на него возлагаются. Делается вывод, что в настоящее время функции Агентства в основном направлены на обеспечение наполнения международного сотрудничества в указанной сфере необходимым эпистемологическими содержанием, что способствует совершенствованию собственно правотворческого процесса, восполняя пробелы в отношении наиболее действенных методов правового регулирования и экономического стимулирования развития возобновляемой энергетики.

Ключевые слова: возобновляемые источники энергии, международное сотрудничество, международная организация, «мягкая» международная организация.

Y. S. Benedyk
Yaroslav Mudryi National Law University,
Department of International Law
Pushkinskaya str., 77, Kharkiv, 61024, Ukraine

LEGAL NATURE AND STATUSE OF THE INTERNATIONAL RENEWABLE ENERGY AGENCY IN THE ORGANIZATIONAL MECHANISM OF COOPERATION OF STATES IN THE FIELD OF RENEWABLE ENERGY SOURCES

Summary

The article is devoted to the overview of the preconditions for the creation and evolution of the International Agency for Renewable Energy. The general description of its institutional structure and the main directions of the organization's activity at the present stage is given. The focus is on the political and legal nature of the Agency, taking into account the provisions of the statute and the specifics of the functions that are assigned to it.

It is concluded that, at present, the Agency's functions are mainly aimed at ensuring that international cooperation in this area is filled with the necessary epistemological content, which contributes to the improvement of the law-making process itself, filling gaps regarding the most effective methods of legal regulation and economic incentives for the development of renewable energy.

Key words: renewable energy sources, international cooperation, international organization, "soft" international organization.